

Zarandul



ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMAȚII — DIN VALEA CRIȘULUI ALB.

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET.
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRAD.

ABONAMENTE: 80 lei anual, 6 luni 40 lei,
Instituții și bănci 150 lei.
Muncitorii minieri 50 lei.

APARE ÎN FIECARE JOI

Reflecții edilitare

Mărturisim din capul locului și fără inconjur, că nici gândul de critică pentru ceea ce este și nici pretenția de o îndrumare a celor ce au puțină să înfăptuiască ceea ce încă lipsește în localitatea unde ne-a fixat soarta, nu sunt mobilul care a stimulat sugestiile ce urmează.

Acestea sunt numai simple reflecții, lipsite de ori ce pretenție, a căror substrat e mai mult dragostea ce te leagă cu timpul de locul cu care ți-ai unit viața și care te îmboldește a contribui, cât de modest, la propășirea lui.

Bine înțeles lucrul acesta cade în primul rând în sarcina celor aleși să dirigeze destinele unei comune. E însă nu numai o sarcină; e în același timp și o cinste pentru ei; căci a contribui la propășirea unei aglomerări etnice, ori cât de modeste, înseamnă a fi parte integrantă și necesară din civilizația întregii națiuni. Iată de ce, credem, conducătorii edili sunt în de obște atât de geloși de prerogativele lor, prerogative care împun însă și îndatoriri. Și dacă acestea din urmă sunt totdeauna grele, — când li se dă importanța ce li se cuvine, — ele devin cu atât mai dificil de îndeplinit în epoce de acută criză economică și socială, ca aceea pe care o îndurăm.

Răcunoscând deci, fără reticențe, toate dificultățile actuale — care însă tocmai măresc meritul acelora cari au realizat ceva folositor, în acest sens — ne propunem a exprima din când în când, în acest loc, unele sugestii, ce nu pretind altceva decât să fie cercetate cu bunăvoință și fără o judecată preconcepțivă; acestea avându-și obârșia lor în afara organelor oficiale de răspundere edilitară, sunt plasate pe un punct mai favorabil, prin depărtarea lui, pentru o perspectivă mai justă a necesităților, cât și a realizărilor posibile.

Cu nădejdea că propunerea noastră de modestă, dar sinceră și de sigur, cu timpul, rodnică colaborare cetățenească, în sensul expus mai sus, va fi pricepută și prin urmare acceptată de cei în drept, pornim pe calea ce ne-am trasat-o, cu încrederea pe care o dă ori ce gând bun.

Nu pretindem să expunem un plan perfect sistematic sau măcar complet, de realizări edilitare. Nu voim să fim atât de pedanți. Ne vom mărgini numai să indicăm un șir de măsuri și îmbunătățiri, a căror înfăptuire se impune din ce în ce mai imperios, dacă nu voim să alunecăm curând într'un marasm de insalubritate și primitivism, ce se accentuează pe fiecare an ce trece; situație nedemnă de însemnătatea etică și de importanța economică a Bradului, a cărei îndreptare devine tot mai costisitoare la fiecare nouă amânare, fără a se putea renunța definitiv la ea, vre-odată.

Pentru o mai ușoară cercetare a măsurilor și îmbunătățirilor sus menționate, le vom clasifica în trei categorii, după caracteristicile lor predominante: lucrări publice de însemnătate practică, lucrări de salubritate publică și lucrări de estetică edilitară.

Dintre acestea primele sunt cele mai

importante prin amploarea lor și tot odată, de sigur, cele mai costisitoare, dar și cele mai presante prin problemele imperioase pe cari le-ar rezolva; ele satisfac, în bună parte, și scopurile celei de a doua categorii: de salubritate.

Spațiul restrâns al unui articol de gazetă nu permite a le studia mai aprofundat acum; va trebui să ne mărginim deocamdată la o simplă enumerare a celor cari se impun cu mai multă tărie, rămânând să le dezvoltăm într'un ciclu de câteva articole viitoare, dacă se va crede c'ar putea prezenta destul interes.

În fruntea primei categorii de lucrări, de edilitate practică, trebuie în mod neîndoios să menționăm vechea, dar vecinic actuala problemă a canalizării, adâncirii albiei sau îndiguirei malurilor Crișului, pe porțiunea din dreptul comunei; problemă care revine în discuție cu o regularitate matematică la începutul fiecărei primăveri, când se topesc zăpezile din împrejurimi, cari provoacă cunoscutele inundații periodice, pentru a fi apoi, tot atât de regulat, dată uitării odată cu retragerea apelor; problemă de cea mai mare importanță — am putea zice vitală chiar — pentru viitorul Bradului și care merită consacrarea unui capitol special. Vom reveni deci.

În al doilea loc urmează, imediat, pavarea porțiunii din șoseaua națională, care conduce din piața „Avram Iancu“ până la gară, specimen de stradă care, am credința, constituie recomandarea cea mai compromițătoare pentru comună, față de călătorii străini cari străbat Bradul primăvara, sau în timpul ploilor de toamnă.

Știm că s'au făcut în trecut proiecte și chiar laudabile începuturi de lucrări pe teren; împrejurări vitrege însă au înăbușit, în fașe, aceste încercări.

Nu se va ivi oare inițiativa ageră și energia tenace, la conducerea comunei, care să înfrunte și să birue greutățile inerente ori căror începuturi de înfăptuiri?...

O drenare a Văii „Răbăreasa“ se impune de asemenea imperios, pentru a se pune capăt odată stării de permanentă inundare a unor terenuri particulare, vecine cu centrul localității și cari au devenit un Eldorado necontestat al întregii specii batraciene din ținutul Zarandului și vor deveni, poate, un viitor focar de paludism.

Din a doua categorie, a lucrărilor de salubritate propriu zise, ar trebui, credem, să enumerăm cel puțin următoarele:

O plajă pe malul Crișului, la un loc potrivit ce se află în apropierea comunei; plajă dorită și căutată de mult de toată lumea, care așteaptă de la pronia cerească înfăptuirea ei miraculoasă, deși realizarea ei, necerând mijloace exagerate, s'ar putea datora și inițiativei omenești. Ar fi o adevărată operă umanitară pentru numeroșii copii și tineret debilitați, din localitate, această realizare.

Un teren sportiv public, pe unul din locurile virane ale comunei, pentru a da puțină adolescenței, plină de vigoare tinerească

și iubitoare de sport, să-și cheltuiască într'un mod mai demn și totodată mult mai igienic, timpul liber și belșugul de energie, ca până acum.

Un dispensar comunal, pentru suferinzi de toate vrăstele, lipsiți de mijloace — și de aceștia sunt atât de mulți acum! — dispensar care s'ar putea cu ușurință instala, în curând, într'unul din vechile localuri de școală, proprietate a comunei, odată ce școlile primare din localitate s'ar concentra, după cum a fost proiectat, în impozanta clădire rămasă nefolosită de un an de zile, a fostei școli normale de conducătoare.

În sfârșit lucrări de estetică edilitară, încoronare a oricărei activități de gospodărie comunală, care imprimă marca bunului gust și a originalității ori căruia primariat și caracterul fiecărei comune. Dintre acestea — din care s'ar putea cita multe — cel puțin două nu pot fi trecute sub tăcere:

(Continuarea în pag. 4-a)

Din săptămână în săptămână

EXTERNE

Ambasadorii la Roma ai Franței, Angliei, Germaniei și d. Mussolini au semnat, la Palazzo Chigi, pactul celor patru puteri.

*

În Dessau — Germania au fost condamnați la moarte trei comuniști, cari au ucis un membru al trupelor de asalt național-socialiste.

*

În Germania s'a dat o dispoziție prin care toți cetățenii Reichului sunt obligați să salute cu salutul roman (ridicarea brațului drept) ori de câte ori se va cânta imnul hitlerist „Horst Wessel“.

*

Alteța Sa Regală Principele Nicolae al României se află într'o călătorie aeriană prin Belgia, Olanda și Franța.

*

Un grup de 24 avioane italiene, în frunte cu generalul Balbo, ministrul aviației italiene, au întreprins un raid, trecând Alpii, cu direcția Islanda și de-acolo în America unde au și sosit.

INTERNE

La 15 Sept. a. c. Banca Națională a României va pune în circulație o nouă bancnotă de 1000 Lei, retrăgându-le pe cele actuale.

*

Cea mai mare cantitate din cerealele din recolta, acestui an, dela noi, se va exporta în Germania și Italia, dela cari, în schimb vom importa mașinării.

*

Ministerul Instrucțiunii a întocmit și publicat tabloul reîncadrărilor și transferărilor din învățământul secundar.

*

În Mon. Of. Nr. 152 din 6 Iulie 1933 s'au publicat condițiile de admiterea elevilor în liceele militare.

*

Cetim în ziare că instrucția a stabilit nevinovăția lui Seletski în ceea ce privește acuzația de spionaj, trimițându-l în judecată numai pentru culpa de rupere de sigiliu.

Deschiderea cursurilor pedagogice pentru învățători, dela Geoagiu, Jud. Hunedoara.

În ziua de 10 Iulie, a. c., s'au deschis cursurile pedagogice-agricole, din Geoagiu, jud. Hunedoara.

De dimineață, învățătorii în frunte cu d. inspector general P. Petrescu, au așteptat, la poarta principală a școlii de agricultură, frumos pavoazăată, sosirea d-lui Ministru al Instrucțiunii, D. Gusti. La ora 1 p. m. s'a telefonat dela Sibiu, — unde se afla d. Ministru, — că nu poate lua parte la deschiderea cursurilor.

Cum însă cursurile trebuiau să înceapă, conform datei fixată de minister, la ora 4 p. m. toți ce-i adunați pentru acest eveniment, au luat loc în sala festivă a școlii. Aci în prezența autorităților administrative și școlare ale județului și ale plasei, părintele protopop V. Goron, din loc, asistat de preoții N. Păsăraru, dir. școlii de agricultură și Popescu, din Bazargic, s'a oficiat sfințirea apelor, cerându-se binecuvântarea Duhului Sfânt, asupra celor cari asistă la cursuri.

După serviciul religios, vorbește d. P. Petrescu, inspector general și conducătorul acestor cursuri. Domnia Sa arată în termeni vii și plini de însuflețire rostul acestor cursuri pentru învățători. D-Sa spune: „Criza actuală, concomitent cu răul a adus și un bine. Greutățile actuale, urmări ale crizei, ne-au făcut să deschidem ochii mai bine, să ne agerim mintea pentru a afla mijloacele capabile să ne scoatem din impas, ceea ce înseamnă un pas înainte. Ne trebuie o nouă organizare a școlii. V'a trebui să ne scoborim cu învățământul abstract, la realitate. Prea am plutit în nori.

Prin aceste cursuri se urmărește inițierea Dv. a învățătorilor. În noua orientare școlară va trebui să ținem cont, de mediul ambiant, în care trăiește poporul nostru. Fiind o țară **eminamente** agricolă în 80%, va trebui să căutăm răul la rădăcină, să-l înlocuim. Școlii îi trebuie viață, prin exemple și fapte. De aci, înainte, trebuie să mai lăsăm și pe elev să întrebe pe învățător, nu tot învățătorul să întrebe pe elev. Acest procedeu va stimula pe elev, îl va face să iubească școala, iar ce va învăța, va căuta să și aplice în diferite împrejurări.

În ciclul I al școlii primare scopul este mai mult educativ. În ciclul al II-lea învățământul pe lângă educativ, mai este și practic. Și, întrucât vârsta elevilor din ciclul al II-lea, corespunde cu cea mai periculoasă perioadă a copilului: pubertatea, este neapărat necesar, ca elevii să fie ocupați.

În decursul conferințelor ce voiu ținea,

voiu căuta să fiu cât mai lămurit în acest sens, pentruca înapoiindu-vă în satele unde profesăți, să puteți traduce în fapte, ceea ce ați audiat“.

Domnia Sa, cu acest prilej, mulțumește d-lui Dr. A. Vlad, f. ministru, d-lui I. Atirescu, prefectul județului, d-lui Vernichescu, dir. Camerei de agricultură, d-lui N. Păsăraru, dir. școlii de agricultură, pentru tot concursul dat, ca să se poată ținea cursurile la această școală. Totodată declară pe d. Dr. A. Vlad, ca președinte al comitetului de organizare.

Mulțumește apoi, învățătorilor, că au alergat la aceste cursuri, cu toată dragostea — cursurile nefiind obligatorii, deși vremurile sunt atât de vitrege.

Cu acestea, D-Sa, declară cursul pedagogic-agricol deschis.

D. Dr. A. Vlad, rostește câteva cuvinte, spunând între altele: „Imi aduc aminte de proorocia unui moș bătrân, în urma greutăților întâmpinate cu ocaziunea alegerii mele ca deputat la Dobra. Spunea moșul: „D-le Vlad, nouă ne trebuie altă țară și alt împărat“. Acum profeția s'a împlinit. Avem țara noastră și împăratul nostru. (Asistența aplaudă). De acum încolo trebuie să clădim temeinic să păstrăm ceea ce am dobândit cu atâtea jertfe.

Cei mai chemați pentru a edifica, la baza edificiului nostru național sunteți Dv. învățătorii. Dv. sunteți cei mai buni răspânditori de gânduri și fapte bune. Vă doresc succes deplin.

DI Inspector general Petrescu, comunică în linii generale programul cursurilor, apoi al excursiunilor. Se vor vizita: Pepiniera d-lui Dr. A. Vlad, dela Bobalna; ferma Camerii de agricultură a jud. Hunedoara, dela Bârcea-Mică; parcul Ocskay, dela Simeria și eventual Uzinele de fier, Hunedoara.

Au asistat la deschiderea cursurilor vrednicii directori a trei insituții de cultură ale județului: d. Const. Sporea, dir. Școlii Normale — Deva, d. A. Damian, dir. liceului „A. Vlaicu“, Orăștie și d. I. Boteanu, dir. liceului „Decebal“ Deva. Apoi: d-nii deputați Iosif Indrieș și Z. Draia, d. Rev. școlar I. Macarie, d. P. Damian, primpretorul plasei Geoagiu cu toți notarii din plasă, d-nii directori de școli primare: N. Crețu, Orăștie și N. Botean, Geoagiu, precum și public numeros.

Faptul că aceste cursuri sunt conduse de d. inspector general P. Petrescu, om de acțiune și plin de optimism, ne dă chezașia reușitei acestor cursuri.

Cu Dumnezeu înainte și spor la muncă.
„Leo“

Dela cursurile pedagogice Geoagiu.

Seria conferințelor o deschide DI Nascu, ing. silvic, Deva în ziua de 11 Iulie a. c. Domnia sa vorbește despre:

Silvicultură în general și împădurire în special

Agricultura progresa mai bine, când are în apropiere păduri. Pădurile sunt regulatorul temperaturii și a ploilor. Acolo unde sunt păduri, ploile cad des și invers. Ele sunt importante din multe puncte de vedere.

Din punct de vedere economic, sunt importante căci ne procură lemnul pentru foc, lemn de construcție și de export, pe urma căruia în țara noastră intră mult bănet.

Din punct de vedere igienic, pădurile ne sunt necesare pentru oxigenul ce-l elimină frunzele, premenind mereu aerul.

Din punct de vedere social, sunt acele cari asigură sau fixează terenul, pentru a nu aluneca și a produce neplăceri agricultorilor cari au terenuri la poalele dealurilor.

Cu un cuvânt lemnul ne trebuie dela leagăn până la mormânt.

Intrucât țara noastră dispune de o mare suprafață de teren degradat, din care cauză în timpul inundațiilor produce pagube atât agricultorilor din țara noastră cât și din țările vecine, prin tratatul dela Trianon, România a fost obligată ca să-și planteze aceste terenuri. Cum aceasta înseamnă o muncă vastă, s'a cerut ajutorul corpului did., care este cel mai chemat pentru această operă să conlucre cu Ocoalele silvice. Acestea vor pune la îndemână învățătorilor pueți de diferite specii, pentru a fi plantați cu elevii și sătenii.

Țăranii vor trebui să'nțeleagă că despădurind un teren de deal, rentabilitatea va fi de scurtă durată, pe când o pădure deși nu dă folos imediat, ci numai peste 20, 30 până la 80 ani, totuși rentează mai bine ca agricultura, din motivele de mai sus.

Propaganda pentru plantarea terenurilor degradate, se poate face prin: Serbările școlare: „Ziua pomilor“; prin întemeierea pădurilor școlare și a parcurilor comunale. Insistând mult asupra acestei chestiuni, dela un timp sătenii se vor convinge și vor face aceasta cu dragoste.

Premergătorul lor trebuie să fie învățtorul cu școlarii săi.

Conferința II-a

de DI T. Suciu, consilier agricol Deva

Pășunile și fânețele

Mare parte dia locuitorii țării noastre au fost și sunt păstori. Ei sunt răspândiți pe întreg cuprinsul țării și mai ales la munte.

Insemnări din pribegie

(Continuare).

Kazan 31 Oct. 1915.

La câțiva Km. de Volga e orașul Kazan, care are 170 mii locuitori. A fost capitala unui imperiu tătar. Cucerit de țarul Moscovei Ivan IV, cel groaznic; e oraș frumosel cu Universitate și alte instituții culturale. Mai este aci și o Episcopie și reședința unui Corp de armată. Și acum mai trăiesc încă destui tătari în oraș și jur.

Aci ne-au înghesuit într'o fabrică de bere. Nu putem nici măcar șede, ci stăm în picioare 24 ore. Lipsește și apa de beut. Când se aduce dela mare depărtare câte o bute (sacă) de apă, în răstimpuri de 3—4 ore, se îngrămădesc asupra ei sute și se dă lupta animalică pentru existență. Azi au scos deja doi morți din învălmășeală, dela butea cu apă. Și ca gluma să fie deplină ne-au hrănit cu zeamă de pește sărat. Nu ne putem plânge că Rușii nu s'ar pricepe la șicană. Gardianii lor ne spun că Rușii prizonieri în Austria și Germania o duc și mai rău.

Laișev 1 Dec. 1915.

Cu chiu, cu vai am scăpat curând din Kazan și împreună cu alți 249 tovarăși de suferință am ajuns aci.

Orașelul are 5 mii locuitori și e situat pe o înălțime lângă râul Kama, un afluent al Volgei și care-i aproape de mărirea Dunării. Aci e reședința „wiedzului“ (circumscripție cât un județ). Are liceu de băieți, școală de agricultură, fermă model. Casele sunt de lemn, cu acoperiș de tinichea. Străzile sunt drepte și largi, alinate geometric, însă rău pavate și chiar nepavate de loc. Este și cooperativă, instituție de credit reuniune de lectură, spital, azil pentru bătrâni și o mare bibliotecă.

Solul cam nisipos, produce bine seară — produsul principal pe aici — cartofi, varză etc. Este și grâu mult. Climatul e cel continental. Ne aflăm aci cu 11 grade geografice mai spre Nord ca regiunea Devei. Vara soarele răsare la ora 2 și apune la ora 22⁵⁵. În general vorbind, verile sunt foarte călduroase (+ 36° R. la umbră), dar scurte. Din Maiululie, cel mult August. Restul e iarnă. Și iarna temperatura scade până la — 45°. Ca urmare a scurtimii verii este faptul că nu cultivă nimeni pe aici cucuruz, fasole etc. Nu știe nimeni ce e vița de vie, cireși peri. Meri, vișini și pruni sunt și pe aici.

Oamenii sunt relativ bine situați în toată regiunea. Casele sunt curățele. Pentru vite însă nu sunt grajduri călduroase. Ba și unde sunt se lasă cu ferestrele deschise peste

noapte așa că vitele diminuează sunt albe de promoroacă. Cu toate acestea nu sunt slabe. Ce e drept le hrănesc bine.

Oamenii consumă pâine — în majoritate de seară — și multă carne, mai cu seamă de porc. Se consumă și multă varză și cartofi. Mâncarea se fierbe în cuptor. Nimenea nu are „șpor“ (mașină de fiert). Cuptorul este pentru copt pâinea, pentru gătit mâncarea și tot cuptorul servește și ca pat. Aproape pretutindeni doarme familia întreagă pe cuptor. Paturi au numai oameni bine înstăriți. Hrana și beutura principală a Rușilor este însă ceaiul. Il beau dimineața, la amiază și seara. Fiecare bea câte 6—7 cești odată. Zahărul nu-l pun în ceaiu ca la noi, ci câte o bucățică țin în gură și prin el strecoară lichidul.

Samovarul de ceau nu lipsește din nici o casă. Și fetele cu ocazia căsătoriei trebuie să ducă mirelui samovar. Apă nu bea nimeni, în Rusia. Cauza? Nu e sănătoasă.

La gust apa e plăcută, însă fiartă lasă pe fundul cazanului un strat gros, văros. Se spune că materiile ce conține apa făceau ca pe vremuri să bântue holera continuu în Rusia. De când se bea ceaiu au scăpat de holeră.

Ioan Fodor

Păstorului îi trebuie pășune. Pășunile noastre sunt de șes, deal și munte sau alpine. Cele mai bune sunt pășunile dela munte, prin flora lor bogată, foarte variată și mai ales foarte naturală. Cele de șes și de deal sunt mai inferioare; însă prin îngrijire, li se pot aduce îmbunătățiri. Acestea însă la noi lipsesc complet. Țăranul român, nu se gândește la aceasta nici odată.

Țăranul elvețian, păstor sau îngrijitor de vite, în timpul cât odihnesc vitele de amiază, este obligat a împrăști excrementele vitelor de pe iarbă, pentru a nu rămâna acelea pe urme pe iarbă, cari nu vor mai da folos mult timp.

Îngrijirea pășunilor se face prin: grăpare. Această operațiune se face cu grapa de fier, flexibilă, care are scopul de a smulge mușchiul, murdăriile și toate resturile de lemne. etc. Prin aceasta se face un fel de prășit al ierbii. Trebuie împrăștiate mușuroaiele. Din când în când e bine dacă se stropește locul cu zeamă de gunoi.

Pentru bunul mers al economiei noastre naționale, domnilor învățători e bine să veghezi ca să se respecte regulamentul la legea pășunilor și fânețelor cari să fie întreținute în cea mai deplină ordine, căci dela pășunile și fânețele îngrijite, avem și putem avea rase și soiuri de vite cât mai căutate. Aceasta pentru înflorirea și bunăstarea țăranilor și țării noastre.

*

La sfârșit s'au pus întrebări de către elevii cursiști, la cari amabili conferențieri au răspuns cu multă pricepere și bunăvoință.

(urmează)

„Leo”

Publicațiune

Se aduce la cunoștință generală că Banca Națională a României pentru a înlesni tuturor producătorilor preschimbarea aurului, a înființat pe lângă agenția sa din Deva un

oficiu de preschimbare împreună cu un laborator,

unde se vor face analizele respective. Toți posesorii de aur se pot prezenta acestui oficiu la preschimbare cu orice cantitate de aur, or cât de mică, în zilele de lucru între orele 8—13 și 15—18 primind contravaloarea la prețul oficial. În dorința de a veni în ajutorul producătorilor, Banca Națională percepe dela preschimbătorii particulari numai jumătate din valoarea taxelor către stat, urmând ca cealaltă să fie suportată de ea. Prin această măsură, Banca Națională dorește să încurajeze industria aurului.

Banca Națională a României

Croitoria

TRAIAN BONTOȘ

Instalată de curând în casele dlui Ilie Zârna Brad, execută prompt după ultima modă orice comandă cu prețul cel mai redus.

Dlor funcționari dela Soc. „Mica” precum și Dlor profesori și învățători din Brad și împrejurimi, li se execută comenzile în 2 sau 3 rate lunare.

Aștept concursul Dvs.

TRAIAN BONTOȘ
croitor

Condițiile de trai și mineritul indigen în raport cu cel strein.

Una din cele mai vitale probleme ce se discută cu ocazia tuturor congreselor muncitorești, este echilibrul ce trebuie să existe între cheltuiala forței fizice și valoarea produsului ei. Intrucât atât deviza capitalistului cât și aceea a muncitorului este ca prin minimum de forță să se câștige maximum de beneficiu. Cu cât aceste două antiteze sunt mai perfect coordonate, cu atât liniștea muncitorilor și prosperarea industriei respective este mai perfectă.

Dacă vom face o analiză a condițiilor în cari se găsesc muncitorii la societatea „Mica” în cadrul principiului de mai sus, vom vedea că societatea a tratat cât se poate de loial cu muncitorii, retribuindu-i în raport cu veniturile cele are în

schimb și muncitorii au avut o atitudine tot atât de loială, constatând bunăvoința societății și văzând că de existența ei, depinde existența lor. Deci o armonie cât mai perfectă între capital și muncă. Iar dacă vom arunca o privire asupra evenimentelor muncitorești din străinătate, vom observa o continuă agitație între muncitori și aceasta datorită faptului că ei sunt retribuiți sub minimumul de existență, iar societățile în schimb, au câștiguri enorme; deci muncitorul e exploatat, iar echilibru între muncă și capital nu există. Se pot aduce exemple concrete: e cazul celor 300 muncitori de pe Valea Jiului, cari în speranța unor câștiguri mari, au plecat în Franța, unde se știe că munca este cea mai bine organizată și după 3—4 luni de ședere în Franța, s'au văzut într'o stare de plâns, fiind nevoiți a locui în inima

munților Voșgi în bărci prin cari bătea vântul, retribuiți rău în proporția scumpetei de acolo, astfel că o parte din ei s'au înrolat în armata colonială franceză din Maroc unde în luptă cu triburile rebele de baștină și-au găsit moartea, iar o parte au intervenit la consulatul român de acolo, pentru a fi aduși gratis în țară. Iar după spusele lor, însă și exploatarea minelor se face în condițiuni mult mai grele ca la noi. Astfel că deși poate muncitorul din regiunea noastră



Biroul central al Soc. „Mica” Brad.

să nu fie plătit așa de strălucit, dar se găsește la căminul lui, unde mai are o mică gospodărie și venitul ei, reîntregit cu salariul ce-l primește, îi dă posibilitate să ducă un trai cinstit. Deci rău fac toți acei ce subminiază existența acestei societăți, care dă posibilitate de trai la aproape 3000 de familii și tot același rău îl fac cei ce vreau să târască muncitorimea pe panta politicianistă, care este sâmburele provocator al discordiei.

Muncitorul trebuie să fie organizat numai pentru a-și servi interesele lui de bransă pentru că în acest mod nemulțumirile răsfețe să se concentreze în mintea unui conducător cu judecată și care-i dă posibilitate la o înțelegere echitabilă.

S. T.

Constatări și îndemnuri

Din toate părțile țării ni se anunță că recolta de grâu din anul acesta întrece pe aceea a ori căruia dintre anii trecuți. Grâul va fi nu numai în cantități mari, dar și de-o calitate atât de superioară, cum numai în timpurile dinainte de războiu mai era: 80% grâu curat. În aceeași stare se află orzul și ovăsul. Doar, cucuruzul e puțin mai debil, mai suferind, din cauza ploilor prea îndelungate, cari au împiedecat lucrările necesare acestuia. Sperăm însă, că se va îndrepta și el.

Recolta bogată care ne zâmbește și așteaptă momentul s'o îmbrățișăm, strângându-o în snopi de aur, — pe noi cei dela munte și dealuri ne bucură, cum poate numai o deplină sănătate trupească și sufletească ne-ar mai bucura.

În schimb, se zice că, pune pe gânduri pe mării proprietari dela șes, ale căror magazine nu vor putea cuprinde nesfârșitul număr de grăunțe, ce li se vor oferi spre păstrare.

Totuși, noi ne bucurăm. Și să nu se supere pe noi acești mari producători; căci noi nu ne bucurăm de pretinsul lor necaz, ci de norocul nostru, noroc care ne vestește bucuria zilei de mâne, învrednicindu-ne și pe noi cu câte-o bucată de pâine și nu tot cu mălai și mămligă. Deci nu ne bucurăm de răul altuia, ci de binele nostru.

Dacă n'ar fi mijlocitorii jidani și jidăniți — de cari avem și pe-aici destui — cari

nu se mulțumesc cu un câștig de 10% la prețul de cumpărare, scăzând cheltuielile de transport, ci iau cel puțin 100%.

Inchipuiți-vă ce armonie completă ar exista între producător și consumator, dacă ar lipsi acești intermediari: Producătorul ar fi prea mulțumit, dacă ar putea încasa, pentru produsele sale, prețul cu care consumatorii le cumpăra dela intermediari, iar consumatorul mai bucuros ar fi dacă ar ști că frumosul câștig de 100% ar intra în mâna producătorului, care are măcar meritul că a muncit și a imobilizat un capital în pământ, și nu în buzunara fără fund al lacomului mijlocitor.

Unde sunt cooperativele, al căror rol este atât de mult lăudat? Iată terenul lor de muncă: Să cumpere cerealele dela producători, cu un preț real, și-apoi, fără nici un beneficiu, să le vândă direct consumatorului. Câtă mulțumire și liniște s'ar produce, în acest chip, în sufletele celor două clase economice: Producătorii și consumatorii.

Dar conducătorii cooperativelor noastre românești — onoare excepțiilor — se mărginesc să facă inspecții, pentru cari apoi încasează diurne mari, cari secătuesc, cu totul, bietele casse de bani ale acestor instituții. Iar când se 'ntâmplă să aibă ceva de 'mpărțit consumatorilor mai lipsiți, fac tocmai contrariul: Împărțesc celor cari ei însăși vând — poate — astfel de produse.

Deci noi, locuitorii dela munte, tot rău o ducem, fie că recolta este bogată sau nu. Când recolta este bogată ne jefuesc mijlocitorii, speculând atât pe producător, oferindu-i prețuri de batjocură pentru munca și capitalul său, cât și pe sârmanul consumator, storcând dela el prețuri cari întrec cu sute de procente prețul de cumpărare dela producător iar când recolta e săracă, prețurile dela sine se urcă, oferta fiind foarte mică.

Dacă Statul — deoarece fie că nu vrea, fie că nu poate, fiind și el sărac — nu ia nici o măsură concretă în această privință, am dori să intervină măcar inițiativa particulară, în special cooperativele.

Ce-ar fi dacă 20—30 cetățeni cari au trebuință de cereale — și câți nu sunt de aceștia pe aici — s'ar uni și ar pune din mână 'n mână banul necesar, aducând, ei, unul sau mai multe vagoane de bucate, direct dela țărănul producător din Bănat? Ar reuși de minune.

Începutul e mai greu; și-apoi, nu mă 'ndoiesc că, în anul viitor sate întregi îi vor imita. Și desigur că ar fi spre folosul atât al consumătorului dela noi, cât și al producătorului bănățean.

Un mic aviz publicat în ziarul nostru și ofertele vor sosi.

Deci curaj, și nu veți regreta. R. G.

Informațiuni

— **Generalul Hențescu**, însoțit de 20 avioane românești, a efectuat raidul colectiv în jurul României, cu deplin succes.

— **Academia teologică** ort. rom. din Arad face înscrieri, pentru 1933—34, până la 10 Sept. a. c. Taxa de întreținere în Internat este de 8000 Lei anual.

— **S'a publicat** o statistică din care reiese că în județul Arad, în acest an, au fost 41.230 copii de școală, dintre cari înscriși la școală 30.655 elevi, 245 localuri pentru școlile primare și 41 grădini de copii, cu 631 învățători titulari.

— **Din cauza ploilor**, râul Nistru s'a revărsat, provocând mari prăpăduri, distrugând case și înecând oameni și vite.

— **La 24 Iulie** a. c. un grup de pelerini va pleca la Sfântul Munte. Costul complet al călătoriei este de 3850 Lei.

— **Inscrieri** la Oficiul de turism A. R. P. A. — București.

— **In săptămâna** aceasta se judecă, la Consiliul de războiu al Corpului II armată — București, procesul de spionaj al căpitanului Renoî, din Reg. 5 vânători, proces care s'a mai judecat odată la Consiliul de războiu din Timișoara, când căpitanul Renoî a fost condamnat la 20 ani muncă silnică.

— **Se vorbește** că guvernul pregătește o nouă lege administrativă, bazată pe principii descentralizatoare pronunțate. Numai de n'ar avea soarta legii adm. din 1929.

— **Cei cari câștigă** la loteria de stat, sunt obligați să-și ridice banii, în termen de 120 zile, dela ultima zi a clasei tragerii, altfel, după acest termen, câștigul se prescrie, ne mai primind nici un ban. Și ar fi foarte neplăcut: Să câștigi și totuși să pierzi!

— **S'a înființat** o Asociație a țiganilor din România cu scopul de a-i coloniza undeva, a-i instrui și ai trimite chiar la școli, în streinătate, stărpindu-se astfel — întru câțva — furtul și cerșitoria la noi. La această Asociație, al cărei sediu este în București, str. Vultur Nr. 147, au aderat până acum 27000 țigani.

— **La Copșa-mică**, gazul metan a izbucnit cu mare putere din pământ, ridicându-se până la o înălțime de 200 m. și aruncând tot ce 'ntâlnește în cale. În ultimul timp coloana s'a aprins, producând o lumină, care se zărește până la mari depărtări. Câtă pagubă! Dacă acest gaz ar fi fost prins și întrebuințat, toată țara românească ar fi putut fi încălzită și luminată, iar mașinile — fabricile — n'ar mai fi avut nevoie de lemne și cărbune. De-ar avea Americanii așa ceva, ar face minuni.

— **La 15 Aug.** a. c. se va ține, în țară la noi, congresul foștilor voluntari, din țările Micii Înțelegeri.

REDACTOR RESPONSABIL:

G. E. CAMBER

Reflecții edilitare

(Continuare din pag. 1-a.)

Prima, de o importanță capitală pentru o localitate cu pretenții ori cât de modeste de urbanism, este elaborarea de urgență a unui plan bine gândit, de edificare, în special pentru cele două „cartiere” noi, unul deja în în plină desvoltare, iar celalalt în stadiu de formare. Dacă pentru primul (cel situat de-a lungul căii ferate industriale) acest plan ar veni prea târziu și n'ar mai putea schimba aproape nimic din aspectul lui rural, nepractic și inestetice, datorit unui plan de „bună plăcere” tolerat până acum, pentru al doilea (situat de-a lungul „drumului vechiu”) care ar putea să devie un cartier atrăgător de mici vile clădite cu bun gust, planul preconizat de noi, — care să subordoneze bunul plac al constructorilor, prescripțiilor edilitare impuse cu stricteță, ar putea încă avea o influență binefăcătoare.

Ceia ce este lege în alte părți, pentru ce nu s'ar putea aplica tocmai la noi? Nu există oare și aici, ca și aiurea, un spirit de disciplină cetățenească, sau nu e nimeni în stare să-l impună, din cei indicați pentru aceasta?

A doua lucrare din această ultimă categorie ar fi amenajarea pentru folosința publicului a parcului comunal, binecuvântat de natură, dar cu vitregie tratat de edili. Cu puțină cheltuială dar cu mai multă bunăvoință și gust, acest colț de frumuseță rustică ar putea deveni locul de predilecție, pentru odihna și petrecere în timpul verei, a locuitorilor comunei. Și pe deasupra ar putea fi — amenajându-i-se un pavilion cu un bufet bine îngrijit și eventual o popicărie — o sursă de venituri pentru comună, care ar acoperi cel puțin cheltuielile de aranjare și întreținere a parcului.

Și câte alte sugestii, unele și originale, altele cel puțin practice, nu s'ar putea face?

Dar — se va striga cu ușurință, cu prea multă ușurință chiar — lipsă de fonduri,

criză economică, slabe încasări de impozite!

Le știm cu toții; dar mai știm că dacă situația e grea pretutindeni, ea nu e mai grea la noi; din contra. În Brad, centru economic și cultural al Zarandului, circulația fiduciară e simțitor mai intensă ca în alte părți. Dacă în fiecare an, până acum, s'ar fi înfăptuit numai una singură din măsurile succint amintite, Bradul ar avea acum altă înfățișare și ar putea sta, cu demnitate, în rând cu atâtea localități climaterice, cu cari natura a fost totuși mai puțin darnică, decât cu comuna noastră. Bradul ar fi devenit, prin aceasta, o sursă nouă de venituri pentru populația sa.

Repetăm: Nu voim să facem critică nimănui. Ca oameni de activitate practică suntem cei dintâiu să recunoaștem că e mult mai ușor să critici, decât să realizezi.

Dar și lozinca „laissez faire, laissez aller”, a nu începe nimic din greutatea de a lua o hotărâre, a nu încerca nimic de teama unui insucces, nu e o politică de gospodărie comunală la înălțimea timpului ce poartă, în toate manifestările lui, marca unor inițiative curajoase și adesea ori îndrăznețe; nu e nici măcar la înălțimea unei localități, populată în mare parte de intelectuali și oameni de cultură.

Dacă însă câteva fărâme măcar, din sugestiile exprimate — simplu, practic și fără nici o pretenție de originalitate, ci numai ca o rememorare a unor lucruri devenite comune — și-ar vedea mai curând înfăptuirea, sau cel puțin începutul ei, rândurile de față și-ar fi împlinit în bună parte scopul, iar conducătorii destinelor comunale ar binemerita dela administrații lor, — oameni modești în pretenții și toleranți, fără îndoială, însă de sigur nu nepriecători.

Ing. George Minovici

Direcțiunea liceului ort. rom. „Avram Iancu” din Brad.

No. 518/1933.

Aviz

Inscrierile și reinscrierile pentru anul școlar 1933/34 la liceul ort. rom. „Avram Iancu” din Brad, încep în 25 August 1933.

Cererile de înscriere timbrate cu 11 lei timbru fiscal și 1 leu aviație se vor înainta Direcțiunii liceului însoțite de următoarele acte:

1. Adeverință de terminarea celor 4 clase primare pentru elevii cari cer înscrierea în cl. I liceală; Copia matricolară de pe ultima clasă promovată pentru elevii cari cer înscrierea în clasele II, III, IV, VI, VII și certificatul de absolvire a cursului inferior de liceu precum și dovezile prestării examenului de admitere, pentru elevii cari cer înscrierea în cl. V. liceală.

2. Extrasul de botez, eliberat de oficiu parohial.

3. Actul de naștere, eliberat de oficiu stării civile.

Taxa de frecvență și construcție pentru cursul inferior este 1.500 lei, iar pentru cursul superior lei 2.000 și se poate plăti integral, odată cu înscrierea sau în 2 rate. Rata I lei 800 pentru cursul inferior și 1.200 lei pentru cursul superior se va plăti odată cu înscrierea, iar rata II lei 700 pentru cursul inferior și 800 pentru cursul superior se va plăti la întoarcere din vacanța de Crăciun.

Scutiri de taxe școlare se vor acorda de comitetul școlar numai acelor elevi cari au obținut în anul școlar trecut media generală cel puțin bine și vor înainta Direcțiunii liceului odată cu înscrierea cereri de scutire însoțite de certificat despre starea materială, care să cuprindă suma cu care este înscris susținătorul elevului în rolul de impuneripe anul 1933/34, numărul rolului și viza percepției, precum și alte acte cari pot face dovada situației materiale. Cererile de scutire înaintate după terminarea înscrierilor nu mai pot fi luate în considerare.

Pentru a fi primit în Internatul

liceului, elevul sau susținătorul său va face mențiune în cererea de înscriere, obligându-se a plăti taxa de întreținere în Internat pe un an de 7.000 și taxa de reparațiuni lei 500.

Taxa internatului se va plăti în 4 rate și anume: odată cu înscrierea 1.500 lei, la 1 Nov. lei 2.000, la 8 Ian. 1934 lei 2.000, la 1 Martie 1.500 lei. Funcționarii pot plăti în rate lunare de lei 700, Taxa de reparațiuni lei 500 se plătește la înscriere și în caz de repășire nu se mai restituie.

Elevii primiți în Internat vor fi obligați să aducă cu sine lănceria de corp și pat: 3 cearcașuri, 3 fețe de perină, 1 plapomă sau cergă, 1 perină, 4 cămăși, 4 indispensabile, 4 prosoape, 4 perechi ciorapi, 2 perechi ghete, hainele necesare, perie pentru ghete, perie pentru dinți, pahar. Rufăria va trebui să fie însemnată cu numele elevului sau cu numărul ce-l poartă cusut pe mâneca hainei. Spălătul rufăriei se plătește separat.

Elevii externi vor menționa în cererea de înscriere numele corespondentului sau a gazdei care este obligată să se prezinte la Direcțiunea liceului spre a semna registrul gazdelor și a lua la cunoștință dispozițiile regulamentului școlar, referitoare la gazdele elevilor.

Examenele de corigență, particulare, admitere etc. se vor ține în conformitate cu dispozițiile regulamentului școlar între 1—15 Sept. Examen de admitere în cl. I se va ține numai în cazul că vor cere înscrierea în această clasă mai mult de 50 elevi.

În conformitate cu decizia Min. Instr. No. 123.410/1931 elevii corigenți vor plăti câte 100 lei pentru fiecare obiect sau dexteritate la care vor trebui să fie examinați în toamnă. Elevii repetenți cari se vor reinscria în aceeași clasă vor plăti pe lângă taxele specificate mai sus lei 500, taxă de repetenție.

Director, C. Ciocan